

กระดานข่าวงานวิจัยใช้ได้จริง :

พืชอาหาร พืชสมุนไพร

ประจำเดือนธันวาคม ๒๕๖๒

กลุ่มวิจัยพฤกษศาสตร์และพันธุศาสตร์พืช สำนักคุ้มครองพันธุ์พืช กรมวิชาการเกษตร

โกสน

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Codiaeum variegatum* (L.) Blume

วงศ์ EUPHORBIACEAE

ชื่อสามัญ Croton, Variegated Laurel, Garden Croton.

ชื่ออื่นๆ กริสาเก โกรต่น (ทั่วไป) ปูตี (มลายู-ปัตตานี)

โกสน เป็นพรรณไม้ประดับที่เราพบเห็นกันจนชินตา ด้วยสีส้มของใบและทรงพุ่มที่สามารถตัดแต่งได้อย่างสวยงาม ทำให้แทบทุกบ้านต้องมีต้นโกสนปลูกประดับไว้ ต้นโกสนนี้ สันนิษฐานว่ามีผู้นำเข้ามาปลูกเลี้ยงในประเทศไทยมาตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 5 ทรงนำเข้ามาปลูกไว้ในพระราชวัง บ้านขุนนางวัดหลวง เพื่อให้เกิดความร่วมมือเป็นสุขตลอดมา คำว่า โกสน เพี้ยนมาจากคำว่า โกรต่น หรือ Croton ในภาษาอังกฤษ นั่นเอง

นอกจากโกสนจะปลูกเป็นไม้ประดับที่ให้สีส้มของใบที่สวยงามแล้ว หลายพื้นที่มีการนำใบและยอดอ่อนของโกสนมาใช้ประโยชน์เป็นอาหารอีกด้วย เช่น ภาคเหนือ แถบจังหวัดเชียงราย พะเยา น่าน และแพร่ มักพบใบโกสนวางขายตามตลาดเช้ามัดเป็นกำ ราคาไม่แพง เมื่อสอบถาม ชาวบ้านให้ข้อมูลว่า ใบอ่อนและยอดอ่อน นำมาลวกพอสุก กินกับน้ำพริก มีรสชาติหวาน ช่วยทำให้เจริญอาหารและระบายท้องได้ดี แต่ไม่ควรกินมากหรือบ่อยเกินไป เนื่องจากมีฤทธิ์เป็นยาระบาย อาจนำไปถ่ายท้องได้

การนำโกสนมาปรุงอาหารอื่น ๆ นิยมนำไปประกอบอาหาร เช่น คั่วแฮมหมู แกงโฮะ ผัดกระเพรา ชุบแป้งทอด นอกจากนั้นบางที่นำไปใส่ในอาหารแทนผงชูรส ทำให้อาหารมีรสชาติอร่อย กลมกล่อมมากยิ่งขึ้น สำหรับการเลือกใบโกสนที่จะนำมารับประทานนั้น แนะนำพันธุ์ที่เป็นใบใหญ่ เลือกใบอ่อนหรือยอดอ่อน ส่วนพันธุ์ที่ใบเล็กแคบ เรียวยาว ไม่นิยมกิน เนื่องจากมีรสติดฝาดขมนั่นเอง

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

ลำต้น ไม้พุ่ม ลำต้นสูงประมาณ 2-3 เมตร เส้นรอบวงประมาณ 20-23 เซนติเมตร ลำต้นสีน้ำตาล ผิวลำต้นขรุขระ ใบ ใบเดี่ยวการเรียงตัวของเส้นใบร่างแหแบบขนนก ใบรูปขอบขนาน ปลายใบแหลม โคนใบรูปปลีมน ขอบใบเรียบ เนื้อใบคล้ายกระดาษ ใบเรียงแบบเรียงตรงข้ามสลับตั้งฉาก ด้านบนแผ่นใบเกลี้ยง ใบด้านบนจะมีหลายสี เช่น แดง เหลือง เขียว ท้องใบจะมีสีที่อ่อนกว่าด้านบนแผ่นใบ ใบกว้างประมาณ 1-2 เซนติเมตร ยาวประมาณ 3-5 เซนติเมตร ดอก ดอกช่อกระจุก กีบดอกในตาดอกเรียงจรดกัน ดอกสมมาตรด้านข้าง วงกลีบดอกเชื่อมติดกันรูปดอกเข็ม กลีบดอกสีม่วงอ่อน กลีบดอก 5 กลีบ กลีบเลี้ยง 5 กลีบ เกสรตัวผู้ 20 อัน เกสรตัวเมีย 1 อัน ผล ผลแห้งแก่แตก ผลแตกตามรอยประสาน ผลสุกสีม่วง ผลมีขนาดประมาณ 0.5-1 เซนติเมตร เมล็ด เมล็ดสีน้ำตาลเป็นกระ 2 เมล็ด